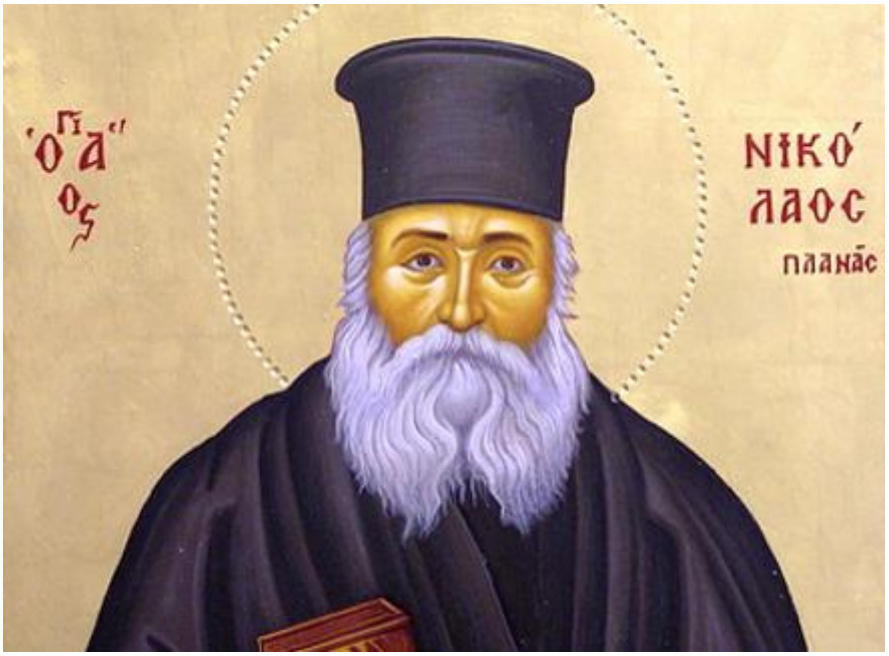
02/03/2021

Παπα-Νικόλας Πλανάς, ο νέος Άγιος της Ορθοδοξίας

/ Βίοι Αγίων

Ο Άγιος Νικόλαος ο Πλανάς τιμάται από την Εκκλησίας μας κάθε χρόνο στις 2 Μαρτίου.

Εις την πόλην των Αθηνών, παρά τους παλαιούς στρατώνες και την πλατείαν «Μοναστηρακίου» υπήρχε ιδιωτικόν παρεκκλήσιον, έπ' ονόματι του Προφήτου Ελισαίου – εις την οδόν Άρεως 14. Αργότερον κατηδαφίσθη.
Εις το εκκλησάκι αυτό ελειτούργει ο «απλούς» τον τρόπον σεβάσμιος ιερεύς Νικόλαος Πλανάς, εκ της νήσου Νάξου καταγόμενος. Ακαταπόνητος, περίπου επί πεντηκονταετίαν (1884-1932) ετέλει καθημερινώς την Θ. Λειτουργίαν, πλην Σαββάτων και Κυριακών και επισήμων εορτών, οπότε ιερούργει εις την ενορίαν του, του Αγίου Παντελεήμονος -Ιλισσού αρχικώς και ακολούθως εις την του Αγ. Ιωάννου του Προδρόμου της οδού Βουλιαγμένης. Την δε Μ. Τεσσαρακοστήν ετέλει καθ' εκάστην Προηγιασμένας λειτουργίας.
Την εποχή εκείνην που εχειροτονήθη (Διάκονος την 28ην Ιουλίου 1879 και Πρεσβύτερος, μετά πενταετίαν την 2α Μαρτίου 1884, άγων το 33ο έτος της ηλικίας του) η πόλη των Αθηνών, κατά μαρτυρίαν του ιδίου, «έφθανεν από την Ακρόπολη ως την Παναγίαν Βλασαρού» (παρά τον Άγιον Φίλιππον – Μοναστηρακίου). Και αι ενορίαι απηρτίζοντο από ελαχίστας οικογενείας (13

οικογενείας η του Αγ. Παντελεήμονος και 8 οικογενείας η του Αγ. Ιωάννου, αμφότεροι διαδοχικώς της εφημερίας του π. Νικολάου Πλανου!).

Απέριττος λειτουργός

Ο απέριττος λειτουργός του Θεού ήτο ησκημένος εις την λιτότητα. Ορφανός πατρός από της ηλικίας των 14 ετών, ήλθεν εις Αθήνας μετά της μητρός του και της μόνης αδελφής του, αφού εμοιράσθη μετά της αδελφής την πατρικήν περιουσίαν, αξιόλογον ίσως, άλλ' εδέησε να ενεχυρίαση το μερίδιόν του, χάριν εμπεριστάτου συμπατριώτου του, χωρίς ποτέ να την ανάκτηση. Και διέμεινε πτωχός.

Κατ' έπιθυμίαν της μητρός του, δεκαεπταετής ενυμφεύθη την Ελένην το γένος Προβελεγγίου, εκ Κυθήρων. Και απέκτησεν υιόν έξ αυτής, τον Ιωάννην• άλλ' η σύζυγος απέθανε κατά τον τοκετόν. Ο ίδιος αφιέρωσεν έκτοτε, νεαρώτατος, τον εαυτόν του εις τον Θεόν και την Εκκλησίαν. Και γενόμενος ιερεύς ηρκείτο συνήθως εις τεμάχιον άρτου και ολίγα χόρτα, τα οποία συνέλεγε μόνος του, ενίοτε δε και εις ολίγον γάλα που του προσέφεραν ποιμένες της περιοχής, ερημικής τότε, και σήμερον πολυανθρωποτάτης και αστικής, εν μέσαις Αθήναις. Και τα ελάχιστα διδόμενα εις αυτόν χρήματα η άλλο τι διέθετεν εις αγαθοεργίας. Ο,τι του εδίδετο το έδιδεν ευθύς, εις ορφανά, εις σπουδαστάς, εις πτωχάς οικογενείας, διά τον επιούσιον και τσς ανάγκας που ανεκάλυπτε και εκάλυπτεν αθορύβως, αφανώς και με πάσαν εχεμύθειαν.

Πλούτος και θησαυρός του, και κέντρον και άξων της ζωής και της υπάρξεώς του ήτο η λειτουργική ζωή της αγίας Ορθοδόξου Εκκλησίας μας. Ο ναός του Θεού και τα τελούμενα εν αυτώ.

Προφανώς και κατ' αλήθειαν εχαρακτηρίσθη ως «ο λειτουργικώτερος ιερεύς της εποχής μας, άνθρωπος της προσευχής, του οποίου η ζωή υπήρξε συνεχής διακονία του θυσιαστηρίου, αληθής μύστης της χάριτος, την οποίαν, διά των έργων και του παραδείγματός του, μετέδιδεν εις τους πιστούς» (Θ. Η. Εγκυκλοπαίδεια, τ. 10, Ε. Ν. Τζιράκης). Κατά πλήρη εφαρμογήν, θα προσθέσωμεν, του αποστολικού παραγγέλματος• «τον κοπιώντα γεωργόν δει πρώτον των καρπών μεταλαμβάνειν» (Β' Τιμ. 2, 6).

«Από φυλακής πρωΐας μέχρι νυκτός» διέτριβεν εις τον Ναόν, κατά το ψαλμικόν «ως αγαπητά τα σκηνώματά σου, Κύριε των δυνάμεων• επιποθεί και εκλείπει η ψυχή μου εις τας αυλάς του Κυρίου» (Ψαλ. 83-1).Ήρχιζε την ιεράν Ακολουθίαν το πρωΐ και ετελίωνε τας μεταμεσημβρινάς και πολλάκις τας απογευματινάς ώρας! Κατά δε την ιεράν Προσκομιδήν των Τιμίων Δώρων εμνημόνευεν σωρίαν ονομάτων. Διετήρει όλα τα κοινώς λεγόμενα «ψυχοχάρτια» που του έφερον – έστω και με μίαν δραχμήν η μίαν δεκάραν συνοδευόμενα – και τα εμνημόνευε συνεχώς και αδιαλείπτως, επί ώρας καθ' έκάστην. Λέγεται δε ότι, φειδόμενοι του κόπου της

αγάπης του, κάποτε εκ των υπηρετούντων αυτόν κατά την Θ. Λειτουργίαν, αφαιρούσαν μέρος έξ αυτών, δια να τον ανακουφίσουν.

Ένθεος ζήλος

Αλλ' όχι απλώς το μήκος και η διάρκεια της ιερουργίας ήτο ενδεικτική του ενθέου ζήλου του. Έτι μάλλον συνήρπαζεν η κατάνυξη, η αίσθησις της αγιότητος του ιερουργούντος και η μεταδιδόμενη γαλήνη και ο μετεωρισμός του εκκλησιάσματος προς τα άνω «ου ο Χριστός έστιν εν δεξιά του Θεού καθήμενος» (Κολ. 3, 1). Αναφέρονται μαρτυρίαι παιδιών ότι τον έβλεπον μετάρσιον, μη πατούντα επί της γης εν ώρα Θ. Λειτουργίας!

Ονομασταί και αλησμόνηται είναι αι άγρυπνίαι, τας οποίας ετέλει εις τον ναόν του Αγ. Ελισαίου. Ιερατικώς συνέπραττε μετ' αυτού ο ιερεύς της ενορίας μου (άγ. Νικολάου «Πευκακίων» – Αθηνών), π. Αντώνιος Νικηφόρος, εκ Θούριας Καλαμών (†1937). Κατ' επανάληψιν δε τον ηκολούθησα, κατά τα μαθητικά μου χρόνια και μου εδόθη η ευκαιρία – η ευλογία μάλλον – να ίδω ιερουργούντα τον μακαριστόν π. Νικόλαον Πλανάν.

Ήτο πολύ μικρός το δέμας. Και κυρτός πλέον σωματικώς εκ της ηλικίας, θα αναφέρω όμως οποίον σεβασμόν και ευλάβειαν ενέπνεε το πρόσωπόν του και η παρουσία του. Εις μίαν αγρυπνίαν μετέβημεν μαζί με την μητέρα μου. Αναγνώστης εγώ τότε – χειροθετημένος υυπό του προκατόχου μου μητροπολίτου Πατρών και έπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών θεοκλήτου Παναγιωτοπούλου(† 8.1.1962), τότε βοηθού επισκόπου Σταυρουπόλεως – ανέγνωσα πολλάκις των ι. αναγνωσμάτων. Ενω δε, πέρα το μεσονύκτιον, ανεγίνωσκον την ακολουθίαν της Θείας Μεταλήψεως, εσημειώθη μικρά κίνησις του εκκλησιάσματος διανοίγοντος δίοδον και υποκλινομένου ευλαβώς. Η μητέρα μου ενόμισεν ότι εισήρχετο Αρχιερεύς, ίνα ιερουργήση και επί τη εισόδω του ο λαός έκυπτε την κεφαλήν, διά να λάβη την ευλογίαν του. Αντ' αυτού όμως βλέπει μικρόσωμον ιερέα εισερχόμενον υπό την τόσον έκδηλον ευλάβειαν των υποδεχόμενων αυτόν χριστιανών. Ήτο ο π. Νικόλαος Πλανάς. Το κεντρικόν πρόσωπον της ιερουργίας. Με ταπεινήν όψιν και φωνήν. Και με πανθομολογουμένην αγιότητα, ενώπιον της οποίας υπεκλίνοντο εύλαβώς οι γινώσκοντες αυτόν. Ηξιώθημεν να αγιασθώμεν διά της ευλογούσης χειρός του• και να κοινωνήσωμεν της χάριτος διά της ύπ' αυτού τελεσιουργηθείσης Θείας Ευχαριστίας.

Με τους δύο Αλεξάνδρους

Παλαιότερον εις τας παννυχίδας αυτάς επλαισιώνετο από τους γνωστούς διηγηματογράφους Αλέξανδρον Παπαδιαμάντην και Αλέξανδρον Μωραϊτίδην (έπειτα μοναχό Ανδρόνικον) «άδοντας και ψάλλοντας εν τη καρδία αυτών τω Κυρίω», εις την εκκλησίαν του Προφήτου Ελισαίου.[…]

Όταν εφθασεν εις ώριμον γήρας (ογδοηκοντούτης), εκάμφθη υπό το βάρος των

κοπώσεων. Και μετά εννεάμηνον παροπλισμόν του (από Ιουνίου 1931 μέχρι και Φεβρουαρίου 1932) εκτός ενεργού ιερατείας, λόγω εξαντλήσεως των σωματικών του δυνάμεων, εκοιμήθη εν Κυρίω την 2αν Μαρτίου 1932, επέτειον της εις πρεσβύτερον χειροτονίας του.

«Το τέλος αυτού – γράφει ο μακαριστός Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας Τίτος Ματθαιάκης, διατελέσας πνευματικόν τέκνον του αοιδίμου γέροντος – υπήρξε τέλος όντως αγίου. Συνωμίλει μετά του Σωτήρος Χριστού, ικετεύων αυτόν όπως λάβη την ψυχήν αυτού και αναπαύση το βεβαρημένον σώμα του. Έζησεν ως δίκαιος και εκοιμήθη ως άγιος τον ύπνον του ανθρώπου του Θεού ηρέμως…»

Η είδησις της κοιμήσεως αυτού διεδόθη αστραπιαίως εις την ενορίαν του και καθ' άπασαν την πόλιν των Αθηνών. Το σεπτόν σκήνωμά του, μετακομισθέν εις τον ναόν του Αγ. Ιωάννου (της οδού Βουλιαγμένης), ετέθη εις προσκύνημα επί τριήμερον, «τη επιμόνω αξιώσει των ενοριτών αυτού – συνεχίζει ο πρ. Παραμυθίας Τίτος -χωρίς να προηγηθή ουδεμία ταρίχευσις αυτού ουδέ να ύποστή αλλοίωσίν τινα».

Χιλιάδες λαού στην κηδεία του

Χιλιάδες λαού συνέρρευσαν, άνθρωποι πάσης ηλικίας και τάξεως, ίνα προσκυνήσουν το σεπτόν αυτού σκήνωμα. Εκηδεύθη τη 5η Μαρτίου εν μέσω χιλιάδων λαού. Της κηδείας αυτού προέστη ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (†1938), ο οποίος εκφωνήσας επικήδειον λόγον, ανεφέρθη εις τας πολλάς και σπανίας αρετάς του κοιμηθέντος… εξάρας δεόντως τα πολλά αυτού χαρίσματα και την εξαίρετον ιερατικήν αυτού δράσιν εν τω αμπελώνι του Σωτήρος Χριστού. Ως απόδειξιν δε της μεγάλης τιμής ηξιώθη ούτος εν τη Εκκλησία επεκαλέσθη το πλήθος των πιστών, όπερ παρηκολούθησε την κηδείαν αυτού.

Κατόπιν ανεφέρθη εις την φήμην την αγαθήν, ήν απέκτησε ως εξομολόγος και παρωμοίασεν αυτόν προς «μεγάλον» της Εκκλησίας ημών Πατέρα».

«Η κηδεία αυτού ενεθύμιζεν ημέραν Μεγάλης Παρασκευής. Ως δ' εάν επρόκειτο περί κηδείας Πατριάρχου η Βασιλέως, ο λαός είχε κατακλύσει την πλατείαν του Ναού και τας παρόδους, η συγκοινωνία είχε διακοπή, επιμόνω δ' αξιώσει αυτού δεν ετάφη ευθύς αμέσως μετά την ακολουθία της κηδείας. Περαιωθείσης την 12ην μεσημβρινήν ώραν, αλλά περί την 4ην απογευματινήν, αφού περιεφέρθη επί των ώμων των ευσεβών αυτού ενοριτών το σκήνωμα αυτού εις τας κυριωτέρας οδούς της ενορίας ταύτης… Το τι επηκολούθησε κατά τας τεσσάρας ταύτας ώρας μέχρι της ταφής αυτού δεν περιγράφεται. Όλοι ωμίλουν περί γενομένης εις αυτούς εκ μέρους του κοιμηθέντος καλωσύνης, βοηθείας, παρηγορίας, σωτηρίας. Τους πάντας είχεν ευεργετήσει καθ' όλην την μακράν ιερατικήν του υπηρεσίαν. Ετάφη εις ανοιγέντα τάφον παρά τω ιερώ βήματι του ναού τούτου (Περιοδ. «Εκκλησία» έ.

1966, σελ. 632).
Δημοσιεύματα εκκλησιαστικών εντύπων
Έγραψαν σχετικώς περί αυτού τα τότε εκδιδόμενα φύλλα:Η «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» της 12ης Μαρτίου 1932, μεταξύ άλλων «Κατά τα υπερπεντήκοντα έτη της υπηρεσίας του ο αείμνηστος ιερεύς Νικόλαος διά της εξομολογήσεως εγνωρίσθη ευρύτατα, χιλιάδες δε πιστών προσήρχοντο προς αύτόν. Ήσκει έπ’ αυτών, διά της ιεροπρεπείας του και των μεγάλων αρετών ύφ’ ων περιεκοσμείτο ευεργετικωτάτην επίδρασιν».
Ο «ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ» της 1ης Απριλίου 1932 έγραφεν: «Ο παπα-Νικόλαος των αγρυπνιών του Αγίου Ελισαίου απεδήμησεν εις την αιώνιον χαράν... Λέγων προσευχάς εφαίνετο εμπνευσμένος. Ο πλούτος του ήτο η ευτέλεια της περιβολής του˙ η δόξα του, η καλωσύνη και η προθυμία του να εξυπηρετεί τους ζητούντας την φωτισμένην διάνοιάν του• η εξωτερική του εμφάνισις, συγκριτικώς προς τας επιδεικτικάς εμφανίσεις, ήτο ανυπαρξία αξίας τινός, αλλά διά μέσου αυτής της ανυπαρξίας εφαίνετο το μεγαλείον της εσωτερικής αγιότητος... Ήτο φοβερόν φαινόμενον εξουθενητού της επιδεικνυομένης πορφύρας και βύσσου, του χρυσού και του αργύρου... Δίκαιο είναι να κληθή ζωντανή εικών μακαρίου «πτωχού τω πνεύματι» χριστιανού άξιου της βασιλείας των ουρανών, καθ’ ά ο Κύριος ρητώς εδίδαξε και εχαρακτήρισε».
Οι «ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ» έγραψαν «...Ο αείμνηστος ιερεύς ήτο τύπος σεμνού και ευσεβεστάτου κληρικού, κεκοσμημένου όλων των αρετών, διό και απήλαυε του γενικού σεβασμού και της αγάπης εκ μέρους της κοινωνίας». Η εφημερίς «ΕΣΠΕΡΙΝΗ» της 7ης Μαρτίου 1932, μεταξύ άλλων, γράφει «... Είναι άπειροι εκείνοι που εσώθησαν από την ελεημοσύνην του ιερέως αυτού...Υπολογίζεται ότι από της προχθές παρήλασαν προ της σορού του και τον ησπάσθησαν περισσότεροι των οκτώ χιλιάδων...».
Η αυτή δε εφημερίς της 6ns Μαρτίου 1932 δημοσίευσε εις την 1ην σελίδα την φωτογραφίαν του αγίου ανδρός υπό τους τίτλους «Τα σπάνια ανθρώπινα φαινόμενα της εποχής μας». «Ένας άγιος ιερεύς που απέθανε πάμπτωχος. Τον θρηνούν χιλιάδες πιστών». «Ο Νικόλαος Πλανάς και το χριστιανικώτατον έργον του. Υπήρξε ο μοναδικός προστάτης χιλιάδων πτωχών. Παν ο,τι συνέλεγε το εμοίραζεν αμέσως.Η αυτοθυσία του θα μείνη αλησμόνητος. Τα οράματα που είδε προ του θανάτου του. Ήλθεν ένας άγγελος και εκάθησε παρά το προσκέφαλό του».

Θαυμασταί ιάσεις ασθενών

Τελευταίον πρέπει να μνημονεύσωμεν ότι και θαύματα μαρτυρούνται τελεσθέντα διά των ευχών και της ενώπιον του Κυρίου παρρησίας του. Εις εκδοθέν περί αυτού βιβλίον, υπό τον τίτλο «Ο παπα-Νικόλαος Πλάνας – ο απλοϊκός ποιμήν των απλών προβάτων» (Εκδ. Οίκος «Αστήρ» Α.Ε. Παπαδημητρίου, Αθήναι 1965. Πρόλογος Φ.

Κόντογλου, Επίλογος Αρχιμ. Φιλόθεου Ζερβάκου) η συγγραφεύς μοναχή Μάρθα, εκ του άμεσου περιβάλλοντος του μακαριστού Γέροντος και τακτική συνοδός αυτού, διηγείται τινά εκ των θαυμάτων των ύπ’ αυτού συντελεσθέντων υπό της Χάριτος του Θεού. Περι ενός δ’ έξ αυτών (μνημονευομένου εν σελ. 37-38) ο προδιαληφθείς Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας Τίτος βεβαιοί ότι «έτυχε να είναι παρών ότε συνέβη

τούτο, επαληθεύσαντος του λόγου του Σωτήρος Χριστού• «καν θανάσιμόν τι πίωσιν, ου μη αυτούς βλάψη» (Μαρκ. 16, 18). Πρόκειται δε διά «το φάρμακον με το οποίον ετέλεσε την Θείαν Λειτουργίαν, όπερ κατά λάθος παρέλαβε μεθ’ εαυτού, αντί του νάματος» (Περιοδ. «Εκκλησία», ένθ. άνωτ., έ. 1966, σ. 631).

Εν δε τω περιοδικώ «Ενορία» του Ανδρέου Κεραμίδα, αρθρογραφών περι αυτού ο ιερεύς Ιωάννης Αδαμόπουλος – εφημέριος του Ι. Ναού Αγ. Κωνσταντίνου Ομονοίας, Αθηνών γνωρίσας προσωπικώς τον αείμνηστον τω 1930 και συνδεθείς στενώς μετ’ αυτού ως διάκονος, γράφει το και ανωτέρω μνημονευθέν, ότι «παιδάκια αθώα – κατά τας μαρτυρίας πολλών – τον έβλεπαν ιστάμενον υψηλότερον του εδάφους όταν ιερουργούσεν». Ιστορεί δε και τέσσερα εκ των γνωσθέντων θαυμάτων αυτού, λίαν χαρακτηριστικά, δύο θαυμαστάς ιάσεις ασθενών, θαυμαστήν κάλυψιν στρατιώτου εν πολέμω και ημέρωσιν αποθηριωθέντος αμαξηλάτου μετά θεραπείας του ημιθανούς ίππου του και ανανήψεως και μετανοίας του βλάσφημου εκείνου, όστις εφεξής αφωσιώθη εις τον γέροντα «και τον πηγαινοέφερνε από το σπίτι του εις τον Προφήτην Ελισαίον». (Περιοδ. «Ενορία» έ. 1949, σελ. 296 και 313-14). Ικανά ταύτα, νομίζομεν, και ενδεικτικά της αγιότητας του ανδρός.
Εν όψει δε πάντων των ανωτέρω, εκ των οποίων διαπιστούται η γενική έξωθεν μαρτυρία της αγιότητος του ιερέως Νικολάου Πλάνα ουδεμία ουδαμόθεν υπήρξε διαμφισβήτησις αυτής. Νωπαί δε είναι έξ άλλου εις τας ακοάς ημών μαρτυρίαι φθάσασαι μέχρις ημών διά στόματος πολλών επιζώντων μέχρι πρότινος πνευματικών αυτού τέκνων και άλλων εκ του κύκλου του περιβάλλοντος και της μετ’ αυτού αναστροφής «ειδότων την αυτού θεάρεστον βιοτήν και πολιτείαν», ευλαβώς εισηγούμεθα την υπό της καθ’ ημάς αγιωτάτης Εκκλησίας ανομολόγησιν της αγιότητος αυτού και την ενέργειαν των δεόντων διά την υπό της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επίσημον ανακήρυξιν ταύτης και καθορισμόν της εορτίου μνήμης αυτού τη 2α Μαρτίου εκάστου έτους, επετείω της τέ χειροτονίας αυτού ως πρεσβυτέρου και της μακάριας κοιμήσεως αυτού εν Κυρίω.

Το κείμενο αυτό αποτέλεσε εισήγηση προς την Διαρκή Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος περί της αναγνωρίσεως της αγιότητος του οσίου Νικολάου του Πλανά.

Πηγή: pemptousia.gr